

[Etusivu](#) > ... > [Oikeudenkäyntimenettelyt](#) > [Siviilioikeudelliset Menettelyt](#) > [Todistelu](#) > [Italy](#)

Todistelu

Sisällön tuottaja:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Todistustaakka

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Todistustaakkaan sovelletaan siviililain 2697 §:ssä vahvistettuja periaatteita, joiden mukaan ”Sen, joka haluaa jonkin oikeuden vahvistettavaksi tuomioistuimessa, on näytettävä toteen ne tosiseikat, jotka tukevat kannetta. Sen, joka kiistää kyseiset tosiseikat tai väittää, että vahvistettu oikeus on muuttunut tai lakannut olemasta, on osoitettava vastaväitteensä oikeaksi tosiseikkojen nojalla.”

Siten yleisesti ottaen jokaisen, joka haluaa ryhtyä tiettyyn oikeustoimeen, on näytettävä toteen ne tosiseikat, jotka tukevat hänen vaatimustaan. Esimerkiksi sopimukseen perustuvaa maksua hakevan kantajan on todistettava, että pätevä sopimus on olemassa ja että siinä määrätyt määräajat ovat umpeutuneet. Vastaajan, joka haluaa kieltää maksun, on näytettävä toteen vastaväitteessään esitetyt muuttavat, poissulkevat tai lakkauttavat tosiseikat, kuten jo suoritettu maksu, velasta vapauttaminen tai heille kuuluva suurempi velka.

Jos kantaja ei pysty näyttämään toteen vaatimustaan tukevia tosiseikkoja, hänen kanteensa hylätään riippumatta siitä, esittääkö vastaaja puolustukseensa vastanäyttöä tai -väitteitä. Sama sääntö koskee myös vastaajaa, joka puolestaan nostaa vastakanteen kantajaa vastaan (*domanda riconvenzionale*).

Siviilikoodeksin 2698 §:ssä vahvistetaan, että kaikki sellaiset sopimukset ovat mitättömiä, joiden tarkoituksena on siirtää tai muuttaa todistustaakkaa. Tämä koskee oikeuksia, joista ei voida sopia, tai tilanteita, joissa sopimuksesta seuraa, että jommankumman osapuolen on kohtuuttoman vaikea käyttää kyseisiä oikeuksia.

Riittämättömät todisteet vahingoittavat asianosaisen, jonka on näytettävä tosiseikat toteen tai vääriksi, asiaa – olipa kyse sitten kantajasta tai vastaajasta. Riittämättömät todisteet nimittäin rinnastetaan siihen, ettei todisteita esitetä lainkaan.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa? Onko tiettyjen olettamusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Todistustaakkaa ei sovelleta seuraaviin:

- Olettamat eli jos laissa itsessään määritetään tiettyjen tosiseikkojen todistusarvo tai annetaan tuomioistuimelle mahdollisuus tehdä tunnetusta tosiseikasta päätelmiä tuntemattomasta tosiseikasta (siviilikoodeksin 2727 §).

Olettamat jaetaan

– oikeudellisiin olettamiin: olettamat, joista säädetään laissa ja joita on kahta tyyppiä: *ius tantum* eli kumottavissa olevat olettamat, jotka voidaan kiistää esittämällä vastanäyttöä, ja *ius et de iure* eli kumoamattomat olettamat, joita ei voida kiistää esittämällä vastanäyttöä;

- yksinkertaisiin olettamiin: olettamat, joiden todistusvoimaisuus jää tuomioistuimen huolellisen harkinnan varaan ja jotka voidaan ottaa huomioon vain, jos ne perustuvat vakaviin, täsmällisiin ja hyväksytyihin olettamiin. Lisäksi tosiseikkoja, joista lain mukaan ei voi antaa todistajanlausuntoja, ei voida hyväksyä yksinkertaisiksi olettamiksi (siviilikoodeksin 2729 §);

- Yleisesti tunnetut tosiseikat (*fatti notori*), jotka ovat yleisesti tiedossa päätöksentekoaikana ja -paikassa ja joita ei voida riitauttaa (siviiliprosessilain 115 §);
- Riidattomat tai hyväksytyt tosiseikat eli kummankin osapuolen esittämät tosiseikat tai tosiseikat, jotka on hyväksynyt nimenomaisesti tai hiljaisesti se osapuoli, jonka etuna voisi olla niiden kiistäminen, mikäli osapuoli on saapunut henkilökohtaisesti oikeuteen (siviiliprosessilain 115 §:n 1 momentti).

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuutettava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Tuomioistuimen päätöksen on perustuttava yksinomaan sellaisiin tosiseikkoihin, jotka on voitu näyttää toteen kokonaisuudessaan joko suoraan tai olettamien avulla, riippumatta siitä, tukeeko päätös vaatimusta vai sen kiistämistä. Siviilikanteissa tuomioistuimen on katsottava, että tosiseikka on päinvastaista todennäköisempi tuomioistuimessa esitettyjen todisteiden perusteella.

Tuomioistuimen tuomio ei saa perustua todistamattomiin tosiseikkoihin, vaikka ne olisivatkin uskottavia (siviiliprosessilain 115 §:n 1 momentti).

2 Todisteiden vastaanottaminen

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tietyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Italian oikeusjärjestelmässä todisteiden vastaanottamiseen sovelletaan dispositiivista eli määräämisperiaatetta (*principio dispositivo*), josta säädetään siviiliprosessilain 115 §:n 1 momentissa ja jonka mukaan tuomioistuimen on, laissa säädettyjä tapauksia lukuun ottamatta, tehtävä päätöksensä osapuolten esittämien todisteiden perusteella.

Tähän periaatteeseen on kuitenkin olemassa joitakin poikkeuksia, joista säädetään siviiliprosessilaissa seuraavasti:

- 117 §: mahdollisuus kuulustella osapuolia epävirallisesti;
- 118 §: mahdollisuus määrätä suoritettavaksi henkilöiden tai tavaran tarkastuksia;
- 61 ja 191 §: tuomioistuimen mahdollisuus pyytää asiantuntijalausuntoja;
- 257 §: tuomioistuimen mahdollisuus kutsua kuultavaksi todistaja, joka on mainittu toisessa todistajanlausunnossa;
- 281-ter §: yhden tuomarin kokoonpanossa toimivan yleisen tuomioistuimen (*tribunale*) oikeus kutsua omasta aloitteestaan todistajiksi henkilöitä, kun osapuolet ilmaisevat, että on olemassa henkilöitä, jotka saattavat tietää tosiseikat.

Työriidoissa laki antaa tuomarille enemmän valtuuksia erityisesti seuraavissa pykälissä:

- 420 §: osapuolten vapaa kuulustelu kuulemisen yhteydessä;
- 421 §: tuomioistuimen mahdollisuus milloin tahansa omasta aloitteestaan määrätä ratkaisevaa vakuutusta (*giuramento decisorio*) lukuun ottamatta minkä tahansa todisteen sallimisesta, vaikka siitä ei säädetäkään siviililaissa. Tätä valtaa ei voida käyttää sellaisten tosiseikkojen todistamiseen, joita osapuolet eivät ole esittäneet laissa säädettyssä määräajassa. Jos tuomioistuin sallii omasta aloitteestaan todisteita, osapuolilla on oikeus esittää vastanäyttöä.

Kun on kyse ihmisiä, alaikäisiä ja perheitä koskevista tapauksista, 473-bis §:n 2 momentissa säädetään, että tuomioistuin voi kontradiktorisen periaatteen ja vastanäyttöoikeuden mukaisesti määrätä todisteita, jotka eivät ole siviililain mukaan sallittuja. Tuomioistuin voi määrätä varoihin kohdistuvia tutkimuksia, joita voi suorittaa myös poliisi.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Jos osapuoli pyytää näyttöä tosiseikoista, toinen osapuoli voi pyytää vastanäyttöä edellyttäen, että pyynnöt on esitetty laissa säädettyssä määräajassa. Tällaisessa tapauksessa tuomioistuin hyväksyy molemmat pyynnöt, jos se katsoo, että niiden tueksi esitetyt tosiseikat ovat asian ratkaisemisen kannalta merkitykselliset.

Sen jälkeen kun tuomioistuin on hyväksynyt todisteet, se tutkii ne.

Kun valmisteleva vaihe on päättynyt, asia tulee ratkaistavaksi.

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Tuomioistuin hylkää todisteiden vastaanottamista koskevat hakemukset, jos todiste ei ole merkityksellinen tai lain mukaan hyväksyttävissä (esimerkiksi sellaisen sopimuksen näyttäminen toteen vain todistajanlausuntojen avulla, jonka on lain mukaan oltava kirjallinen) tai jos hakemuksessa mainitut tosiseikat ovat asian ratkaisemisen kannalta merkityksettömiä (esimerkiksi jos todistajanlausunto koskee tosiseikkaa, joka ei liity riita-asiaan). Tuomioistuin voi myös hylätä todisteet tosiseikoista, jotka on jo riittävän luotettavasti näytetty toteen.

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Italian oikeusjärjestyksessä erotetaan toisistaan asiakirjatodisteet ja muut todistelukeinot.

Asiakirjatodisteita ovat

- viralliset asiakirjat (siviililain 2699 § ja sitä seuraavat pykälät)
- yksityiset asiakirjat (siviililain 2702 § ja sitä seuraavat pykälät)
- sähköiset asiakirjat (siviililain 2705 § ja sitä seuraavat pykälät)
- kansalliset asiakirja-aineistot (siviililain 2707 §)
- yritysten kirjanpitoaineistot (siviililain 2709 §)
- mekaanisesti tehdyt asiakirjajäljennökset (siviililain 2712 §)
- asiakirjojen ja sopimusten jäljennökset (siviililain 2714 § ja sitä seuraavat pykälät).

Muita todistelukeinoja ovat

- todistajien kuuleminen (siviililain 2721 § ja sitä seuraavat pykälät)
- tunnustukset (siviililain 2730 § ja sitä seuraavat pykälät)
- valaehoitiset todistukset (siviililain 2736 § ja sitä seuraavat pykälät)
- tarkastukset (siviiliprosessilain 258 § ja sitä seuraavat pykälät).

Lisäksi voidaan pyytää asiantuntijalausuntoja, joista tuomioistuin saa tarvitsemiaan teknisiä tietoja.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Todistajanlausunto otetaan vastaan tuomarin määräyksen nojalla (siviiliprosessilain 245 §). Määräyksessä todistaja veloitetaan saapumaan kuultavaksi pakkokeinojen ja taloudellisten seuraamusten uhalla.

Tuomioistuin määrää todisteiden antamisajan, -paikan ja -tavan. Haastemies toimittaa asianomaisen osapuolen pyynnöstä kutsun saapua todistajaksi. Todistaja lukee ääneen kaavan, jonka mukaan hän sitoutuu totuudenmukaisuuteen, ja tämän jälkeen tuomari kuulustelee häntä (osapuolet eivät voi kuulustella todistajia suoraan).

Tuomioistuin nimeää asiantuntijatodistajat, esittää heille kysymyksiä, pyytää heidät kuultavikseen ja pyytää heitä antamaan valaehoitosen vakuutuksen. Hiljattain asiantuntijatodistajille on annettu mahdollisuus lähettää digitaalisesti allekirjoitettu valaehoitosen vakuutus, jotta heidän ei tarvitse osallistua kuulemiseen (siviiliprosessilain 193 §).

Tavallisesti asiantuntija antaa lausuntonsa kirjallisena, mutta tuomioistuin voi myös pyytää asiantuntijoita kuultaviksi suullisesti (siviiliprosessilain 195 §).

Kirjalliset todisteet otetaan menettelyssä huomioon niiden valmistuttua eli kun ne on lisätty asiakirja-aineistoon välittömästi tai myöhemmin, kuitenkin laissa säädettyssä määräajassa.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Italiassa erotetaan toisistaan todisteet, joita tuomioistuin voi vapaasti arvioida, ja oikeudelliset todisteet. Oikeudelliset todisteet ovat etusijalla muihin todisteisiin nähden. Oikeudellisiin todisteisiin kuuluvat viralliset asiakirjat, valaehdotiset todistukset ja tunnustukset.

Virallisen asiakirjan (siviililain 2699 § ja sitä seuraavat pykälät) laatii vaadittavia muodollisuuksia noudattaen notaari (*notaio*) tai muu viranomainen, jolle on annettu oikeus julistaa asiakirja viralliseksi sen laatimispaikassa. Se on täysin todistusvoimainen, ellei sitä osoiteta väärennökseksi. Jos virallista asiakirjaa ei osoiteta väärennökseksi, sen todistusvoimaa pidetään ehdottomana ja rajoittamattomana. Virkamies todistaa, että hän on laatinut asiakirjan henkilökohtaisesti tai että se on laadittu hänen läsnä ollessaan. Tuomioistuin voi kuitenkin vapaasti arvioida osapuolten virallisissa asiakirjoissa antamien lausumien todenperäisyyttä (toisin sanoen ei voida osoittaa muilla todisteilla, että lausumaa ei ole annettu, mutta voidaan osoittaa, että sen sisältö on virheellinen).

1. Tunnustus (siviililain 2730 §) on yhden osapuolen antama ilmoitus, jossa hän myöntää sellaiset tosiseikat oikeiksi, jotka ovat hänelle epäsuotuisia ja toiselle osapuolelle suotuisia.

Vala (siviililain 2736 §) on osapuolen antama valaehdotoin todistus tosiseikan olemassaolosta. Tuomioistuimen päätökseen vaikuttava vala voidaan antaa toisen osapuolen tai tuomioistuimen pyynnöstä, jos tosiseikka on näytetty toteen vain osittain tai jos esineen taloudellista arvoa ei voida muulla tavoin todeta. Käytännössä sitä käytetään hyvin harvoin.

2. *Iuris et de iure* -olettamusten (*presunzioni iuris et de iure*) (siviililain 2727 §) todistusvoima on vielä vahvempi, koska niitä ei voida kiistää vastatodisteluin.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Lain mukaan tietyt tosiseikat voidaan näyttää toteen ainoastaan tiettytyyppisten todisteiden nojalla. Joissain tapauksissa tähän käy ainoastaan virallinen asiakirja, toisissa ainoastaan kirjallinen todiste (virallinen tai yksityinen asiakirja).

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Todistajat ovat velvollisia todistamaan. Todistamisesta kieltäytymisellä, väärän todistajanlausunnon antamisella ja todisteiden salaamisella on rikosoikeudellisia seuraamuksia (rikoslain 372 §), jollei laissa toisin säädetä. Tiettyjen ihmisten ei täydy todistaa ja tietyt ihmiset voivat kieltäytyä todistamasta.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Rikosprosessilaissa, johon siviiliprosessilaissa viitataan, säädettyissä tapauksissa: ne koskevat yksilöitä, jotka voivat kieltäytyä todistamasta, koska heitä sitoo salassapitovelvollisuus, virka-asioita koskeva salassapitovelvollisuus tai valtiollisia asioita koskeva salassapitovelvollisuus.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyvää henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Siviiliprosessilain 256 §:n mukaan tuomari ilmoittaa syyttäjälaitokselle tapauksista, joissa henkilö kieltäytyy todistamasta ilman perusteltua syytä tai on vahvoja epäilyjä väärin tietojen antamisesta tai tietojen antamatta jättämisestä, ja toimittaa sille jäljennöksen pöytäkirjasta.

Lisäksi jos todistaja ei saavu paikalle, siviiliprosessilain 255 §:ssä annetaan tuomioistuimelle toimivalta määrätä, että poliisi saattaa todistajan väkisin oikeuteen ja että hänelle määrätään sakko.

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Sellainen henkilö ei voi todistaa, jota tuomioistuimessa käsiteltävä asia koskee henkilökohtaisesti, vaikka hän ei olisikaan virallisesti menettelyn osapuoli (siviiliprosessilain 246 §).

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Tuomari kuulustelee todistajaa esittämällä hänelle suoraan kysymyksiä, jotka koskevat menettelyn kannalta merkityksellisiksi hyväksytyjä tosiseikkoja, sekä kysymyksiä, joita osapuolten asianajajat ovat pyytäneet esitettäväksi kuulustelun yhteydessä.

Videoneuvottelun käyttämisestä ei ole yksiselitteisesti säädetty siviiliprosessilaissa, mutta se on mahdollista Italian oikeusjärjestyksessä. Siviiliprosessilain 202 §:ssä säädetään, että kun tutkintatuomari määrää todistelusta, hänen on ilmoitettava todistelun ajankohta, paikka ja keinot.

Italian lainsäädäntöön on hiljattain sisällytetty mahdollisuus järjestää kuulemisia tietyin edellytyksin audiovisuaalisten etäyhteyksien kautta (siviiliprosessilain 127-bis §). Italiassa siviilioikeudellisissa menettelyissä tuomari voi määrätä audiovisuaalisten etäyhteyksien kautta järjestettävän kuulemisen, jossa läsnä ovat ainoastaan puolustusasianajaja, osapuolet, syyttäjät ja tuomioistuimen avustavat jäsenet. Jos todistajia kuitenkin kuullaan, heidän on saavuttava henkilökohtaisesti oikeuteen.

Ulkomaisissa menettelyissä, joissa ulkomaisella tuomioistuimella on valtuudet vastaanottaa todisteita suoraan, kyseinen tuomioistuin voi kuulla todistajaa videoneuvottelun kautta, jos se on sallittua kyseistä tuomioistuinta koskevan prosessilainsäädännön mukaan. Jos todisteita ottaa vastaan italialainen tuomioistuin, todistajan on saavuttava henkilökohtaisesti oikeuden eteen, koska Italian lainsäädännössä ei sallita todistelua videoneuvottelun kautta. Pyyntöön esittävä ulkomainen tuomioistuin voi osallistua todisteluun myös videoneuvottelun kautta, jos siihen myönnetään lupa.

3 Näytön arviointi

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Tuomioistuin ei ota huomioon todisteita, ellei niitä ole esitetty ja vastaanotettu virallisesti.

Siviilioikeudellisissa menettelyissä lainvastaisin keinoin hankitut asiakirjat ovat yleensä sallittuja, ellei laissa toisin säädetä. Rikoksen tekijän rikosoikeudellinen vastuu asiakirjan hankkimisesta säilyy ennallaan.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Osapuolen antamia lausumia, jotka ovat hänelle suotuisia, ei pidetä todisteena. Virallisen kuulustelun aikana annettua tunnustusta (jolla on siten kielteinen merkitys) pidetään kuitenkin sen antanutta osapuolta vastaan puhuvana todisteena. Tunnustukset, jotka ovat epäsuotuisia osapuolelle, joka ne antaa, ovat merkityksellisiä myös silloin, kun ne annetaan menettelyn ulkopuolella, esimerkiksi kirjeellä.

4 Onko kyseinen jäsenvaltio todisteiden vastaanottamista koskevan asetuksen 2 artiklan 1 kohdan mukaisesti määritellyt muita viranomaisia, joilla on toimivalta vastaanottaa todisteita siviili- ja kauppaoikeudellisia asioita koskevia oikeudenkäyntejä varten asetuksen nojalla? Jos näin on, millaisissa oikeuskäsittelyissä niillä on toimivalta ottaa vastaan todisteita? Voivatko ne pyytää ainoastaan todisteiden vastaanottamista vai voivatko

ne myös avustaa todisteiden vastaanottamisessa toisen jäsenvaltion esittämän pyynnön perusteella? Ks. myös todisteiden vastaanottamista koskevan asetuksen 2 artiklan 1 kohdan mukainen ilmoitus

Italia ei ole määritellyt muita viranomaisia.

■ Päivitetty viimeksi: 05/01/2026

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.